

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי

פרשת בהר בחוקותי

תשפ"ו

(שנה ט', גליון מס' 434)

שיעורי הרב אליהו בר חן

e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

פרשת בהר בחוקתי התשפ"ו

"מֹת וְחַיִּים בְּיַד לְשׁוֹן"

- א. ד' עניינים מצינו בפרשתן, העולים ליסוד אחד. וכפי שיתבאר להלן:
- א. על מאמר הכתוב בפרשתן¹, "וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה, בְּהַר סִינַי, לֵאמֹר", התקשו רבותינו ז"ל²:
- "מה עניין שמיטה אצל הר סיני?
והלא כל המצות נאמרו מסיני?"
- ותירצו בזה:
- "אלא, מה שמיטה נאמרו כללותיה ופרטותיה ודקדוקיה מסיני,
אף כולן, נאמרו כללותיהן ודקדוקיהן מסיני".
- ב. על מאמר הכתוב בפרשתן³, "וְכִי תִמְכְּרוּ מִמְכָּר לְעַמִּיתְךָ, או קנה מִיַּד עַמִּיתְךָ, אֶל תֹּזְנוּ אִישׁ אֶת אַחִיו", דרשו רבותינו ז"ל⁴:
- "זו הניית ממון".
- ג. על מאמר הכתוב בפרשתן⁵, "וְלֹא תֹזְנוּ אִישׁ אֶת עַמִּיתוֹ, וְיִרְאֶתָּה מֵאֱלֹהֶיךָ, כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם", דרשו רבותינו ז"ל⁶:

¹ המובא בריש פרשתן, ובו פותחת פרשתן.

² כן מצינו ב"ספרא",

וכן הביאה רש"י הקדוש.

³ ויקרא, כה' - יד'.

⁴ ספרא, (בפרשתן, פרק ג', פרשה ג', אות ד').

⁵ ויקרא, כה' - יז'.

⁶ בבא מציעא, נח' ע"ב.

"באונאת דברים, הכתוב מדבר ...

אמר רבי יוחנן, משום רבי שמעון בן יוחאי -

גדול אונאת דברים מאונאת ממון, שזה נאמר בו ⁷ - 'וַיִּרְאֶתָּ מֵאֲלֹהֶיךָ', וזה לא

נאמר בו ⁸ - 'וַיִּרְאֶתָּ מֵאֲלֹהֶיךָ'.

ורבי אלעזר אומר -

זה בגופו, וזה בממונו.

רבי שמואל בר נחמני אמר -

זה ניתן להישבון, וזה לא ניתן להישבון ⁹.

תני תנא קמיה דרב נחמן בר יצחק -

כל המלבין פני חברו ברבים, כאילו שופך דמים ...

דאמר רבי חנינא -

כל היורדין לגיהנם, עולים, חוץ משלושה, שירדין ואין עולין.

ואלו הן: הבא על אשת איש, והמלבין פני חברו ברבים, והמכנה שם רע לחבירו".

עוד דרשו רבותינו ז"ל ¹⁰:

"מר זוטרא בר טוביה אמר רב, ואמרי לה אמר רב חנא בר ביזנא אמר רבי שמעון

חסידא, ואמרי לה אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי -

⁷ ויקרא, כה' -ז':

"ולא תזנו איש את עמיתו, ויראת מאלהיך, כי אני יהוה אלהיכם".

⁸ ויקרא, כה' - יד':

"כי תמקרו ממקור לעמיתך, או קנה מיד עמיתך, אל תזנו איש את אחיו".

⁹ היינו:

אונאת ממון, ניתנת להישבון,

ומה שאין כן, אונאת הגוף, שאינה ניתנת להישבון.

¹⁰ בבא מציעא, נט' ע"א.

נוח לו לאדם שיפיל עצמו לכבשן האש, ואל ילבין פני חבירו ...

אמר רב -

לעולם יהא אדם זהיר באונאת אשתו, שמתוך שדמעתי מצויה, אונאתה קרובה.

אמר רבי אלעזר -

מיום שנחרב בית המקדש, ננעלו שערי תפילה,

שנאמר ¹¹, 'גַם כִּי אֶזְעַק וְאֶשׁוּעַ, שְׁתִּם תִּפְלְתִי',

ואף על פי ששערי תפילה ננעלו, שערי דמעות לא ננעלו,

שנאמר ¹², 'שְׁמַעַה תִּפְלְתִי ה', וְשׁוֹעֲתִי הֶאֱזִינָה, אֶל דְּמִעְתִּי אֶל תְּחִרְשִׁי'."

ד. במסכת מגילה ¹³, מצינו לדבריו של רבי שמעון בן אלעזר:

"עזרא, תיקן להן לישראל -

שיהו קורין קללות שבתורת כהנים, קודם עצרת,

ושבמשה תורה, קודם ראש השנה."

והקשתה הגמרא:

מאי טעמא?

והביאה הגמרא, לתירוצו של אביי, משמו של ריש לקיש:

"כדי שתכלה השנה וקללותיה."

והקשתה הגמרא:

"בשלמא, שבמשה תורה איכא, כדי שתכלה שנה וקללותיה,

אלא שבתורת כהנים, אטו עצרת ראש השנה היא?"

ותירצה הגמרא:

¹¹ איכה, ג' - ח'.

¹² תהילים, לט' - יג'.

¹³ לא' ע"ב.

"אין, עצרת נמי ראש השנה היא, דתנן ¹⁴, 'ובעצרת על פירות האילן'."

והנה, בדברי הגמרא הנ"ל, יש לעיין:

היאך ובמה נחשב "עצרת" לראש השנה, שעל ידו "תכלה שנה וקללותיה"?

והנה, כתב הגה"ק רבי צדוק הכהן זיע"א מלובלין ¹⁵:

"צריך להבין, הא עיקר מאכל האדם היא הלחם,

כמו שכתוב ¹⁶, 'כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם'.

ובפסח, העולם נידון על התבואה ¹⁷,

והיה לו לתקן שיקראו קודם, מהאי טעמא?"

וביאור דבריו הקדושים:

שמחמת ובחג הפסח נדונים על התבואה, ומן התבואה מכינים את הלחם, שהוא

עיקר מאכלו של האדם,

אם כן, היה ראוי יותר לקרוא בתורה בציבור את פרשת "בחוקותי", קודם חג

הפסח,

בכדי שכבר אז "תכלה השנה וקללותיה".

ותירץ רבינו זיע"א:

¹⁴ ראש השנה, פרק א' משנה ב'.

¹⁵ בספרו הקדוש "פרי צדיק", פרשת "בחוקותי", אות י'.

¹⁶ דברים, ח' - ג'.

¹⁷ ראש השנה, פ"א מ"ב:

"בארבעה פרקים העולם נידון -

בפסח, על התבואה,

בעצרת, על פירות האילן,

בראש השנה, כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון ...

ובחג, נידונין על המים".

"אך העניין, שקודם הקלקול מאדם הראשון, ניתן רק פרי העץ למאכל אדם,
וכמו שנאמר ¹⁸, 'וַיֵּטֶע ... גֵן בְּעֵדֶן'.

ונטיעה, היא באילנות.

אך אחר הקלקול, 'וַאֲכַלְתָּ אֶת עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה' ¹⁹.

רק, 'כִּינֹן שִׁשְׁמַע אָדָם הָרֵאשׁוֹן כֹּן, הִזְיָעוּ פָּנָיו,

אָמַר, מָה אָנִי נִקְשָׁר לְאָבוֹס כְּבַהֲמָה?

אָמַר לוֹ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הוֹאִיל וְהִזְיָעוּ פָּנָיִךְ, תֹּאכַל לֶחֶם ²⁰,

והיינו, שיהיה לו טורח, לעשות מחיטה לחם.

וכמו שאמרו ²¹, 'כמה יגיעות יגע אדם הראשון, עד שמצא פת לאכול, חרש וזרע'
וכו' ²².

¹⁸ בראשית, ב' - ח'.

¹⁹ בראשית, ג' - יח'.

²⁰ בראשית רבה, פרשה כ', י'.

²¹ ברכות, נח' ע"א.

²² שם בגמרא:

"בן זומא, ראה אוכלוסא על גב מעלה בהר הבית,

אמר, ברוך חכם הרזים, וברוך שברא כל אלו לשמשני ...

הוא היה אומר -

כמה יגיעות יגע אדם הראשון עד שמצא פת לאכול,

חרש, וזרע, וקצר, ועמר, ודש, וזרה, וברר, וטחן, והרקיד, ולש, ואפה -

ואחר כך אכל,

ואני משכים ומוצא כל אלו מתוקנין לפני.

וכמה יגיעות יגע אדם הראשון עד שמצא בגד ללבוש -

גז, ולבן, ונפץ, וטוה, וארג, ואחר כך מצא בגד ללבוש,

ואני משכים ומוצא כל אלו מתוקנים לפני.

אבל, קודם הקלקול, אף חיטה היה מין אילן, והיה גדל עליו גלוסקאות,
כמו שיהיה לעתיד²³,
ועתידה חיטה, שתיתמר כדקל²⁴ ...
והאילנות שנטע הקדוש ברוך הוא בעצמו בגן עדן, היה מתקיים לעולם, ולא היה
צריך שום נטיעה ועבודה ...
ורק אחר הקלקול, נאמר לו 'בַּזַּעַת אֶפְיָךְ תֹּאכַל לֶחֶם',
שיהיה נצרך לעבודה וטורח, וכמה יגיעות יגע וכו'.
ובעצרת, שהיא זמן מתן תורה, דכתיב²⁵, 'אֲנִי אֶמְרָתִי אֶלְקִים אֲתֵם',
שיהיה התיקון כמו קודם החטא, שלא יהיה מיתה²⁶,
וכתיב²⁷, 'וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מִמְּלַכֶת כְּהַנִּים' וגו' -
שאז לא היו ישראל רק פנויים לתורה ועבודה, כמו קודם הקלקול, והיה מתבטל
אז כל היצר הרע וקלקול הנחש,
וממילא, מאכל אדם היה רק פירות האילן, כמו שהיה קודם קלקול אדם
הראשון,
ורק אחר החטא, חבלתם מעשיכם, 'אֲכַן כָּאֲדָם תָּמוּתוּן'²⁸.

כל אומות שוקדות ובאות לפתח ביתי, ואני משכים ומוצא כל אלו לפני".

²³ שבת, ל' ע"ב:

"יתיב רבן גמליאל, וקא דריש, עתידה ארץ ישראל שתוציא גלוסקאות".

²⁴ כתובות, קיא' ע"ב:

"אמרו, עתידה חיטה שתיתמר כדקל, ועולה בראש הרים".

²⁵ תהילים, פב' - ו'.

²⁶ עבודה זרה, ה' ע"א:

"אני אמרתי אלהים אתם, ובני עליון כולכם! חבלתם מעשיכם, אכן, כאדם תמותון".

²⁷ שמות, יט' - ו'.

מכל מקום, כשבא עצרת, הוא הזמן בכל שנה לתקן הקלקול ראשון מאדם הראשון, וכמו שהיה במתן תורה, וזהו 'בעצרת על פירות האילן'."

ומדבריו הקדושים, נשכיל ונבין, היאך ובמה נחשב עצרת לראש השנה: שכן, אותו היום, הוא ראש השנה לתיקון אותו החטא של אדם הראשון, וכמו שנתבאר.

ב. במדרש²⁹, קישרו רבותינו ז"ל, בין מאמר הכתוב בפרשתן³⁰, "וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה, בְּהַר סִינַי, לֵאמֹר", לבין מאמר הכתוב בפרשתן³¹, "וְכִי תִמְכְּרוּ מִמְּכָר לַעֲמִיתְךָ, אוֹ קָנָה מִיַּד עַמִּיתְךָ, אֶל תּוֹנוּ אִישׁ אֶת אָחִיו":

"הֲדָא הוּא דְכָתִיב³², 'מָוֶת וְחַיִּים בְּיַד לְשׁוֹן', תַּרְגּוּם עֲקִילַס³³: מִיִּצְטָרָא מְכִירִין³⁴, מָוֶת מְכָאן וְחַיִּים מְכָאן³⁵.

בַּר סִירָא אָמַר: הֵיטְהָ לְפָנָיו גְּחֻלָּת, וְנִפְחָ בָּהּ וּבַעֲרָהּ, רְקַקָּ בָּהּ וְכָבַת³⁶."

²⁸ תהילים, פב' - ז'.

²⁹ בראשית רבה, פרשה לג', א'.

³⁰ המובא בריש פרשתן, ובו פותחת פרשתן.

³¹ ויקרא, כה' - יד'.

³² משלי, יח' - כא'.

³³ היינו:

אונקלוס, תירגם לפסוק זה.

³⁴ היינו:

כף וסכין.

³⁵ היינו:

מן הכף בא חיים לאדם, ומן החרב בא מיתה לאדם.

³⁶ היינו:

כך היא דרכה של המריבה,

ובמדרש זה, יש ליתן את הדעת בתרתי :

- א. מה הוא הקשר הישיר בין ב' הפסוקים הנ"ל, למאמרם זה?
- ב. היאך קשור מאמרם זה, לעניין "הונאת ממון", והלא כל עניינו לא שייך כי אם ב-"הונאת דברים"?
- ג. על מאמר שלמה הע"ה³⁷, "מְוֹת וְחַיִּים בְּיַד לְשׁוֹן, וְאַהֲבִיָּה יֹאכֵל פְּרִיָּה", דרשו רבותינו ז"ל³⁸ :
"וכי יש יד ללשון?
לומר לך: מה יד ממיתה, אף לשון ממיתה".
עוד דרשו רבותינו ז"ל³⁹ :
"דבעי חיים - בלישניה, דבעי מיתה - בלישניה".
ויעויין בפירוש ה-"מצודת דוד"⁴⁰ :
"בכוח הלשון, מסור המוות והחיים,
אם ידבר בדברי תורה, יחיה,
ואם בלשון הרע, ימות".
- ד. על מאמר הכתוב בפרשת "מצורע"⁴¹, "זאת תהיה תורת המצרע ביום סְהָרְתוֹ, וְהוּבָא אֶל הַכֹּהֵן", דרשו רבותינו ז"ל⁴² :

כאשר האדם נופח בה, הרי היא מתרבה יותר, וכמשל הגחלת,

וכאשר האדם שותק בה, הרי היא מתמעטת והולכת, וכמשל הגחלת.

³⁷ משלי, יח' - כא'.

³⁸ ערכין, טו' ע"ב.

³⁹ ערכין, טו' ע"ב.

⁴⁰ משלי, יח' - כא'.

⁴¹ ויקרא, יד' - ב'.

⁴² ויקרא רבה, פרשה טז', ב'.

"מעשה ברוכל אחד, שהיה מחזיר בעירות שהיו סמוכות לצפורי, והיה מכריז ואומר: מאן בעי למזבן סם חיים ⁴³ ?

אודקין עליה ⁴⁴ .

רבי ינאי, הנה יתיב ופשיט בתורקליניה,

שמעיה דמכריז מאן בעי סם חיים ⁴⁵ .

אמר ליה, תא סק להכא זבין לי ⁴⁶ .

אמר ליה, לאו אנת צריך ליה, ולא דכותך ⁴⁷ .

אטרח עליה, סליק לגביה ⁴⁸ .

הוציא לו ספר תהלים מכורך ⁴⁹ , הראה לו פסוק - 'מי האיש החפץ חיים',

מה כתיב בתריה?

'נצר לשונך מרע ... סור מרע ועשה טוב' ⁵⁰ ."

⁴³ היינו:

מי רוצה לקנות סם חיים?

⁴⁴ היינו:

השומעים את הכרזת הרוכל, התקבצו ובאו סביבו.

⁴⁵ היינו:

רבי ינאי, היה יושב ונח בביתו,

ושמע את הכרזתו של הרוכל, אשר מכריז ואומר, מי רוצה לקנות סם חיים?

⁴⁶ היינו:

רבי ינאי, קרא לרוכל, וביקש ממנו שיבוא אליו, בכדי למכור לו את מרכולתו.

⁴⁷ היינו:

אותו הרוכל, השיב לרבי ינאי, שמרכולתו אינה נועדה בעבורו ובעבור אנשים שכמותו.

⁴⁸ היינו:

רבי ינאי, הפציר באותו רוכל, עד שהוא הסכים ונכנס אצלו.

⁴⁹ מילת "מכורך", אינה נמצאת בגירסת המדרש הנ"ל, אלא בדברי ה"ילקוט שמעוני" בפרשתן (רמז תקנו').

ומצינו בזה במדרש הנ"ל:

"אמר רבי ינאי -

אף שלמה מכריז ואומר⁵¹, 'שמר פיו ולשונו, שמר מצרות נפשו'.

אמר רבי ינאי -

כל ימי הייתי קורא הפסוק הזה, ולא הייתי יודע היכן הוא פשוט,

עד שבא רז"ל זה והודיעו, 'מי האיש החפץ חיים'.

לפיכך, משה מזהיר את ישראל,

ואומר להם, 'זאת תהיה תורת המצרע', תורת המוציא שם רע'.

והנה, במסכת עבודה זרה⁵², הובא מעשה זה בצורה אחרת, וכדלהלן:

"מכריז רבי אלכסנדר -

מאן בעי חיי? מאן בעי חיי?⁵³.

כנוף ואתו כולי עלמא לגביה, אמרי ליה, הב לן חיי⁵⁴.

אמר להו, 'מי האיש החפץ חיים... נצר לשונך מרע' וגו'...

שמה יאמר אדם, נצרתני לשוני מרע, ושפתי מדבר מרמה, [אלך] ואתגרה בשינה?

תלמוד לומר, 'סור מרע ועשה טוב',

אין 'טוב', אלא תורה,

⁵⁰ תהילים, לד', יד' - טו'.

⁵¹ משלי, כא' - כג'.

⁵² יט' ע"ב.

⁵³ היינו:

רבי אלכסנדר, היה מכריז ואומר -

מי רוצה חיים? מי רוצה חיים?

⁵⁴ היינו:

נקבצו כולם אצל רבי אלכסנדר, וביקשו ממנו, תביא לנו חיים.

שנאמר ⁵⁵, 'כי לקח טוב נתתי לכם, תורתני אל תעזבוני'.

והנה, במעשיות אלו, יש להבין:

א. וכי רבי ינאי לא הכיר את פסוקיו של דוד הע"ה?

ואם כן, מה חידש לו אותו הרוכל?

ב. מה היא המשמעות של ספר תהלים "מכורד"?

וכי אם ספר התהילים לא היה "מכורד", הפסוקים היו מקבלים משמעות אחרת?

והנה, במסכת כתובות ⁵⁶, מצינו:

"מכריז רבי יוחנן -

הזהרו מזבובי של בעלי ראתן ⁵⁷.

רבי זירא, לא הוה יתיב בזיקיה ⁵⁸,

רבי אלעזר, לא עייל באהליה ⁵⁹,

רבי אמי ורבי אסי, לא הוו אכלי מביעי דההיא מבואה ^{60 61},

⁵⁵ משלי, ד' - ב'.

⁵⁶ עז' ע"ב.

⁵⁷ היינו:

שרבי יוחנן הכריז, שצריך להיזהר מהזבובים שנמצאים על חולי "ראתן", כיוון שהם מעבירים את החולי ממנו.

⁵⁸ היינו:

שרבי זירא, לא היה יושב מול הרוח הנושבת ממושבם של חולי ראתן, כדי שלא ידבק מהן.

⁵⁹ היינו:

שרבי אלעזר, לא היה נכנס באהל של חולי ראתן, בכדי שלא ידבק מהם.

⁶⁰ היינו:

שרבי אמי ורבי אסי, לא היו אוכלים מביצי אותו מבוי שגרים בו חולי ראתן.

רבי יהושע בן לוי, מיכרך בהו ועסיק בתורה!

אמר, 'אֵילַת אֶהְבִּים וַיַּעֲלֵת חֵן'⁶²,

אם חן מעלה על לומדיה, אגוני לא מגנא⁶³?! " .

והנה, במאמר זה, יש להתבונן:

מה המשמעות, בביאור המעשה של רבי יהושע בן לוי, "מיכרך בהו ועסיק בתורה"?

ומפני מה, הוא לא פחד מכך?

ה. כתב הגה"ק רבינו רפאל משה אלבאז זיע"א⁶⁴:

"אמרו רבותינו ז"ל, כי הפוגם ברית הלשון, סופו לפגום גם ברית המעור,

וזהו 'לא יחל דְּבָרוֹ'⁶⁵, פירוש - לא יחלל דיבורו לפגום ברית הלשון, כי סופו לעשות מעשה,

'כָּכֵל הֵיִצָּא מִפִּי יַעֲשֶׂה' - בפועל.

ונראה לעניות דעתי -

כי בא הרמז, בפסוק 'ומה יתרון לבעל הלשון'⁶⁶, שמדבר על בעלי לשון הרע,

⁶¹ יעויין מה שכתבו בזה תלמידי רבינו יונה:

שאפילו מהביצים שיש להן קליפה לא היו אוכלים, וכל שכן משאר המאכלים.

⁶² משלי, ה' - ט'.

⁶³ היינו:

שרבי יהושע בן לוי, היה מתחבר עמהם, ועוסק בתורה!

משום, שאמר, שאם התורה מעלה "חן" על לומדיה, כל שכן שהיא מגינה עליהם!?

⁶⁴ בספרו הקדוש "עדן מקדם", (אות למד, ערך לשון הרע, עמודים קצד'-קצה').

⁶⁵ במדבר, ל' - ג':

"אִישׁ כִּי יִדַּר נֶדֶר לַיהוָה, או השבע שְׂבַעָה, לְאָסֵר אָסֵר על נַפְשׁוֹ, לא יחל דְּבָרוֹ, כָּכֵל הֵיִצָּא מִפִּי יַעֲשֶׂה".

⁶⁶ בקהלת (י' - א'), נאמר:

מה יתרון לבעל הלשון, ראשי תיבות, 'מילה',

שסופו, גם אות ברית מילה."

ובפרט, שראש וראשון למספרי לשון הרע, היה נחש הקדמון, שְחָטָא והחטיא את אדם וחוה עמו, וכמו שמצינו לדרשת רבותינו ז"ל⁶⁷, על מאמר הכתוב⁶⁸, "כי ידע אלהים, כי ביום אכלכם ממנו ונפקחו עיניכם, והייתם כאלהים ידעי טוב ורע":

"רבי יהושע דסקנין בשם רבי לוי, אמר -

התחיל אומר דלטוריא על בוראו!

אמר, מאילן הזה אכל, וברא העולם,

והוא אומר לכם לא תאכלו ממנו, שלא תבראו עולמות אחרים,

דכל אינש ואינש, סני בר אמנתיה".

ומדברי לשון הרע הללו, שמקורם התחיל בכוח הגאווה שהיה בו בנחש, הגיע פגם הדעת לעולם.

"אם ישך הנחש בלוא לחש, ואין יתרון לבעל הלשון".

והנה, במסכת ערכין (טז ע"ב), וב"ילקוט שמעוני" (קהלת, רמז תתקפט), דרשו רבותינו ז"ל:

"ריש לקיש אמר, לעתיד לבא מתקבצין כל החיות אצל הנחש, ואומרים לו -

ארי דורס ואוכל, זאב טורף ואוכל,

אתה, מה הנאה יש לך?

אומר להם, ומה יתרון לבעל הלשון?!

ומפני מה אתה נושך באבר אחד, וכל האברים מרגישים?

אומר להם, ולי מה אתם שואלים?!

אמרו לבעל הלשון, שהוא עומד כאן, והורג ברומי!"

⁶⁷ בראשית רבה, פרשה יט', ד'.

⁶⁸ בראשית, ג' - ה'.

עוד כתב רבינו זיע"א ⁶⁹ :

"וכתב בזוהר תרומה ⁷⁰ , כי יש מקום בגיהנום, נקרא צואה רותחת,

ושם נידונים, אותם שחטאו בהוצאת זרע לבטלה, לכתחילה.

ואותה הטיפה היוצאת לבטלה, כיוון שלא באה בנקבה, מיד לוקחת אותה ליליית, ומתעברת ממנו,

ונולד ממנו, דמות חזיר ודמות כלב.

כי חזיר כלב, גימטריא זרע ⁷¹ ."

והנה, לאור דבריו הקדושים, שהמדבר לשון הרע - סופו לפגום בקדושת הברית, ובגודל חומרת הפוגם בקדושת הברית, נראה בסייעתא דשמיא, לבאר כדלהלן :

דהנה, מילת "ערבה", עולה בגימטריא למניין 277,

וכמו כן, מילת "זרע", עולה בגימטריא למניין זה ⁷² .

והנה, ה"ערבה", צורתה כצורת שפתיים ⁷³ .

⁶⁹ בספרו הקדוש "ארבעה שומרים", (הקדמת המחבר, עמוד ו').

⁷⁰ "זוהר הקדוש", (חלק ב', דף קנ' ע"ב).

⁷¹ היינו:

מילת "חזיר", עולה בגימטריא למניין 225,

ומילת "כלב", עולה בגימטריא למניין 52.

ו-ב' מילים אלו, עולים יחד בגימטריא למניין 277.

וכמו כן, מילת "זרע", עולה בגימטריא למניין 277.

⁷² וכפי שכתב רבינו הרי"ח הטוב זיע"א, בספרו הקדוש "לשון חכמים" (חלק ב'), בתפילה שתיקן לאומרה קודם "חבטת הערבה":

"למען מצוות הערבה, אשר מספרה עולה עזר, ומספר זרע,

תעשה ברחמיך, עזר, לזרע שלי,

ויהיו כל זרעי, זרע ברך ה'."

וכמו כן, ה"ערבה", אין בה לא טעם ולא ריח ⁷⁴.

ואפשר:

שהדבר בא להורות לנו, את עניין ה"ענווה", שכן ⁷⁵, "תועבת ה' כל גבה לב",

וכל יסוד ה"לשון הרע", בא מכוח הגאווה שיש באדם, וכמו שנתבאר לעיל ⁷⁶.

וכאשר האדם נופל בזה, סופו לפגום בקדושת הברית, הנקראת גם כן "תועבה",

וכפי שמצינו בפרשת העריות ⁷⁷.

ולפיכך, העצה לזה, היא בחינת "ערבה",

שינהג האדם בעצמו במידת הענווה!

וממילא, יקדש את שפתיו, הדומים בצורתם לצורת הערבה,

וידבר בהם דברי תורה וקדושה, ולא חלילה וחס דברי לשון הרע.

ואזי, יזכה ל"זרע קודש", על ידי שהוא זוכה ומקדש את עצמו.

ועל כן, סופי התיבות של מאמר הכתוב ⁷⁸, "סור מרע ועשה טוב", הינם מילת

"ערבה", בכדי להורות לאדם את דרך תיקונו. ודוק.

ועל פי זה, נוכל להבין, את מאמר רבותינו ז"ל ⁷⁹:

"כל המספר לשון הרע ... ראוי להשליכו לכלבים".

⁷³ וכפי שכתב רבינו הרי"ח הטוב זיע"א, בספרו הקדוש "לשון חכמים" (חלק ב'), בתפילה שתיקן לאומרה

קודם "חבטת הערבה":

"ותכפר לנו, על מה שחטאנו בפינו ובשפתינו, בכל דיבור אסור,

כי ערבה, דומה לשפתים".

⁷⁴ ויקרא רבה, פרשה ל', יב'.

⁷⁵ משלי, טז' - ה'.

⁷⁶ באות ג'.

⁷⁷ פרשת "קדושים", פרק כ'.

⁷⁸ תהילים, לד' - טו'.

⁷⁹ פסחים, קיח' ע"א. מכות, כג' ע"א.

שכן לכאורה, יש להתבונן, מהו הלשון "ראוי",

והלא, יותר נכון היה לומר "צריך"?

ולאור המתבאר, אפשר:

שמחמת שסופו של אדם זה לפגום בברייתו חלילה וחס, והפוגם בברייתו נידון בצואת כלב רותחת,

לפיכך, אמרו רבותינו ז"ל, לשון "ראוי" בדווקא, שהוא רמז לדבר על שם סופו.

והנה, אחרי הודיענו ה' יתברך כל זאת, הנה ה' יתברך לידי, את דברי מו"ז הגה"ק רבינו מסעוד עובדיה זיע"א⁸⁰:

"ויש להבין, למה לכלב דווקא?

ואפשר, שכוונתו, היא למה שידוע⁸¹, **דהמדבר לשון הרע מתגלגל בכלב נובח, רחמנא ליצלן,**

אם כן איפוא, אתי שפיר, **שראוי להשליכו לכלבים**, שהרי מתגלגל בו נמי".

ואפשר:

שהוא כעין המתבאר בדברינו, שטעם הדבר שאותו אדם מתגלגל בכלב, הוא על שם סופו.

ו. על מאמר הכתוב⁸², "ויאמר, מי שמך לאיש שר ושפט עלינו, הלהרגני אפה אמר פאשר הרגת את המצרי, ויכרא משה, ויאמר, אכן נודע הדבר", כתב רש"י הקדוש:

" ויכרא משה - כפשוטו. ומדרשו, דאג לו על שראה בישראל רשעים דילטורין,

אמר, מעתה, שמא אינם ראויין להיגאל.

⁸⁰ בספרו הקדוש "בניין אב", (הנדפס בתוך ספר "תורה וחיים" עה"ת, חלק ב', עמוד מח', מהדורת תשעג').

⁸¹ "פלא יועץ", (ערך גלגול).

⁸² שמות, ב' - יד'.

'אָבן נִוְדַע הַדְבָר' - כמשמעו. ומדרשו, נודע לי הדבר שהייתי תמה עליו, מה חטאו
ישראל מכל שבעים אומות להיות נרדים בעבודת פרך,
אבל, רואה אני, שהם ראויים לכך".

והיינו:

שבמאמר זה, לְמַדְנֵנו משה רע"ה, שטעם קושי השיעבוד שהיה במצרים, הוא
מחמת דברי הלשון הרע, שהיו אצל בני ישראל.

והנה, ידוע ומפורסם לכל, שהשורש לאמירת דברי לשון הרע, הוא מחמת "מידת
הגאוה",

שכן, רק על ידי מידה מגונה זו, חושב האדם שהוא ראוי יותר וטוב יותר מחבירו,
ולפיכך הוא מספר ומדבר בגנותו.

וכתוצאה מכך, הגיעו בני ישראל אל תחתית השפל, בדמותם של מט' שערי
טומאה.

ועדות לכך, מצינו מתוך דברי רבותינו ז"ל⁸³, על מאמר הכתוב⁸⁴, "וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה
כִּן אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל מֹשֶׁה, מִקֶּצֶר רוּחַ וּמֵעֲבֹדָה קָשָׁה":

"וְכִי יֵשׁ לְךָ אָדָם שֶׁמִּתְבַּשֵּׂר בְּשׂוֹרָה וְאִינוּ שְׂמֵחַ?

נִוְלָד לְךָ בֶּן זָכָר, רִבְּךָ מוֹצִיאֲךָ לְחַרְוֹת, וְאִינוּ שְׂמֵחַ?

אִם כֵּן, מַה תִּלְמֹד לֹמֵר 'וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל מֹשֶׁה' -

אֵלָּא, שֶׁהִיא קָשָׁה בְּעֵינֵיהֶם לְפָרֵשׁ מֵעֲבֹדָה זָרָה".

ומבואר מדבריהם הקדושים:

ש' - 'קוֹצֵר רוּחַ', פְּרוֹשׁוֹ, קוֹצֵר רוּחַנִיּוֹת.

וכעין זה, כתב רבינו ה"אור החיים" הקדוש זיע"א⁸⁵:

⁸³ "ילקוט שמעוני", רמז קעח'.

⁸⁴ שמות, ו' - ט'.

⁸⁵ על הפסוק הנ"ל.

”מקצור רוחי - אולי, כי לצד שלא היו בני תורה, לא שמעו!

ולזה קרא קצור רוחי, כי התורה מרחבת לבו של אדם”.

ויעוין עוד, מה שכתב הגה"ק בעל "שפת אמת" זיע"א ⁸⁶ :

”ואין הפירוש דווקא עבודה זרה ממש,

רק עבודה שהיא זרה להם, כי השמיעה צריך להיות פנוי מכל דבר”.

וכן נתבאר בדבריו של רבינו עובדיה "ספורנו" זיע"א, על מאמר הכתוב ⁸⁷, "ובני

ישאל פרו וישרצו, וירבו ויעצמו במאד מאד, ותמלא הארץ אתם”:

”פרו וישרצו - ואחר שמתו כל שבעים נפש, נטו לדרכי שרצים, שרצים לבאר

שחת”,

ומקורו טהור, מדרשת רבותינו ז"ל ⁸⁸ :

”ותמלא הארץ אתם” ⁸⁹ - נתמלאו בתי טרטראות, ובתי קרקסאות מהם”.

”מילת מצרים, הוא לשון מיצר השכינה, הנקראת 'ים'”.

והנה, פנימיותה של "גלות מצרים", היתה, "גלות הדעת" ^{90 91}, ו-"דעת", הוא

חיבור ⁹².

⁸⁶ בספרו הקדוש הנ"ל, פרשתו, מאמר לשנת תרנט”.

⁸⁷ שמות, א' - ז'.

⁸⁸ על הפסוק הנ"ל,

"מדרש אגדה", בובר.

⁸⁹ שמות, א' - ז'.

⁹⁰ כמבואר ב"זוהר הקדוש" (חלק ב', דף קס"א ע"א), יעו"ש.

⁹¹ וכפי שכתוב בספר ישעיה (ה' - יג):

"לכן גלה עמי מבלי דעת, וכבודו מתי רעב, והמונו צחה צמא”.

⁹² "וקאדם ידע את חנה אשתו, ונהר ותלד את קין, ותאמר, קניתי איש את יהוה", (בראשית, ד' - ו').

"וישכמו בבקר, וישתחוו לפני יהוה, וישבו ויבאו אל ביתם הרמתה, וידע אלקנה את חנה אשתו, ויזכרה

יהוה", (שמואל א', א' - יט).

ובכדי להוציא את "מידת הדעת מן הגלות", הוצרך הבורא ית"ש לעשות זאת באמצעות ב' שלבים:

א. "גאולת הגוף", אשר הוא בבחינת "סור מִרְעֵי"⁹³,

והוא כנגד "דם מילה"⁹⁴, התלויה במידת היסוד וקדושת הדעת, וגאולה זו, נעשתה, ביום חג הפסח.

ב. "גאולת הדעת והנפש", אשר הוא בבחינת "וַעֲשֵׂה טוֹב"⁹⁵,

והוא כנגד "דם פסח"⁹⁶, המרמז אל דברי התורה הקדושה, וגאולה זו, נעשתה, ביום חג השבועות,

וכמאמר הכתוב⁹⁷, "וַיֹּאמֶר, כִּי אֶהְיֶה עִמָּךְ, וְזָה לְךָ הָאוֹת כִּי אֲנֹכִי שֹׁלְחֵתִיךָ, בְּהוֹצִיאֲךָ אֶת הָעָם מִמִּצְרַיִם, תַּעֲבֹדוּן אֶת הָאֱלֹהִים עַל הָהָר הַזֶּה".

ולצורך הבנת העניין, נבאר כדלהלן:

ב' עניינים אלו, הסירו מעל בני ישראל את עומק הקליפה, הנעוצה במידת הגאווה.

"דם המילה" - אשר מתחיל בהסרת העורלה, וממשיך בשפלות ובהכנעה, המביאים אל מידת היסוד וקדושת הדעת.

ומבואר:

דמצוות "עונה", שהיא חיבור ב' גופים לאחד,

וכמאמר הכתוב (בראשית, ב' - כד'), "עַל כֵּן יַעֲזֹב אִישׁ אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ, וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ, וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד",

נקראת בשם "ידיעה", שהיא משורש "דעת".

⁹³ תהילים, לד' - טו'.

⁹⁴ יעויין בפירושו של רש"י הקדוש, משם המכילתא דרבי ישמעאל, (שמות, יב' - ו').

⁹⁵ תהילים, לד' - טו'.

⁹⁶ יעויין בפירושו של רש"י הקדוש, משם המכילתא דרבי ישמעאל, (שמות, יב' - ו').

⁹⁷ שמות, ג' - יב'.

"דַם הַפֶּסַח" - המביא את האדם אל דברי התורה, אשר כל כוחה ומהותה נעוץ במידת הענווה,

שכן, דברי התורה הקדושה מתקיימים, רק במי שְׁמָשִׁים את עצמו כמדבר⁹⁸, וכמים⁹⁹, והיינו מידת הענווה.

וכאשר סרה מהם עורלת הלב, ובאה אליהם מידת הענווה,

אזי, הם הפסיקו מלדבר דברי איסור ולשון הרע,

וכפי שמצינו למאמר רבותינו ז"ל¹⁰⁰:

"רַב הוֹנָא אָמַר בְּשֵׁם בַּר קַפְרָא -

בְּשִׁבִיל אַרְבַּעַה דְּבָרִים נִגְאָלוּ יִשְׂרָאֵל מִמְצָרִים: שְׁלָא שָׁנוּ אֶת שְׁמָם, וְאֶת לְשׁוֹנָם, וְלֹא אָמְרוּ לְשׁוֹן הָרַע, וְלֹא נִמְצָא בִּינֵיהֶם אֶחָד מֵהֶן פְּרוּץ בְּעֶרְוָה".

ומשכך, הם זכו לקבל את התורה הקדושה, במעמד הר סיני,

שכן, דברי התורה הקדושה מתקיימים, רק במי שְׁמָשִׁים את עצמו כמדבר¹⁰¹, וכמים¹⁰², והיינו מידת הענווה.

ז. ידועים ומפורסמים לכל, דברי הגמרא במסכת שבת¹⁰³, והם דברי רב יהודה משמו של רב, בעניין פטירתו של דוד הע"ה:

"מאי דכתיב¹⁰⁴, 'הוֹדִיעֵנִי ה' קִצֵּי וּמִדַּת יְמֵי מָה הִיא, אֲדַעָה מָה חֲדַל אֲנִי'?

⁹⁸ עירובין, נד' ע"א.

נדרים, נה' ע"א.

⁹⁹ תענית, ז' ע"א.

¹⁰⁰ ויקרא רבה, פרשה לב', ה'.

¹⁰¹ עירובין, נד' ע"א.

נדרים, נה' ע"א.

¹⁰² תענית, ז' ע"א.

¹⁰³ ל' ע"א, וע"ב.

¹⁰⁴ תהילים, לט' - ה'.

אמר דוד, לפני הקדוש ברוך הוא -

רבונו של עולם, 'הוֹדִיעֵנִי ה' קִצְיִי ¹⁰⁵ !

אמר לו, גזירה היא מלפני, שאין מודיעין קיצו של בשר ודם.

יִמְדַּת יָמֵי מָה הִיאִי ¹⁰⁶ ?

גזרה היא מלפני, שאין מודיעין מידת ימיו של אדם.

ו-יִאֲדָעָה מָה חֲדָל אָנִי ¹⁰⁷ ?

אמר לו, בשבת תמות.

אמות באחד בשבת ¹⁰⁸ !

אמר לו, כבר הגיע מלכות שלמה בנד, ואין מלכות נוגעת בחברתה - אפילו כמלוא
נימא.

אמות בערב שבת ¹⁰⁹ !

אמר לו ¹¹⁰, 'כִּי טוֹב יוֹם בְּחַצְרֵיךָ מֵאֶלְפֵי,

¹⁰⁵ היינו:

שביקש דוד הע"ה מהקדוש ברוך הוא, שיגלה לו את הקורות והמאורעות שיעברו עליו.

¹⁰⁶ היינו:

כמה הם ימי חיי?

¹⁰⁷ היינו:

באיזה יום אני חדל ובטל מן העולם?

¹⁰⁸ היינו:

בכדי שיוכלו לטפל בי ובהספדי.

¹⁰⁹ היינו:

ואזי, הוא קודם הזמן שאמור דוד הע"ה להיפטר מן העולם.

¹¹⁰ תהילים, פד' - יא'.

טוב לי יום אחד שאתה יושב ועוסק בתורה, מאלף עולות שעתיד שלמה בנך להקריב לפני על גבי המזבח.

כל יומא דשבתא ¹¹¹, הוה יתיב וגריס כולי יומא ¹¹².

ההוא יומא דבעי למינח נפשיה, קם מלאך המות קמיה, ולא יכיל ליה, דלא הוה פסק פומיה מגירסא ¹¹³,

אמר, מאי אעביד ליה ¹¹⁴ ?

הוה ליה בוסתנא אחורי ביתיה, אתא מלאך המות, סליק ובחיש באילני ¹¹⁵,

נפק למיחזי, הוה סליק בדרגא, איפחית דרגא מתותיה ¹¹⁶ -

אישתיק, ונח נפשיה ¹¹⁷ ."

¹¹¹ היינו:

בכל שבת ושבת, מאותה העת שאמר לו הקדוש ברוך הוא דברים אלו.

¹¹² היינו:

בכדי שלא יוכל מלאך המוות להורגו,

כי התורה מגנא ומצלא.

¹¹³ היינו:

שכאשר הגיע זמנו של דוד הע"ה להיפטר מן העולם, לא יכול היה מלאך המוות להמיתו, מחמת שהוא היה יושב ועוסק בתורה הקדושה.

¹¹⁴ היינו:

היאך אוכל לו, והלא הוא עוסק בתורה?

¹¹⁵ היינו:

שהיה לו לדוד הע"ה בוסתן עצים מאחורי ביתו, והלך מלאך המוות ונענע בעצים.

¹¹⁶ היינו:

כאשר יצא דוד הע"ה לראות מפני מה יש רעש בחצרו, נפלה המדרגה שעליה עמד.

¹¹⁷ היינו:

שבאותו הרגע שנפלה המדרגה שעליה עמד, פסק דוד הע"ה מלימודו, ומיד נפטר מן העולם.

ומכאן, צא ולמד :

היאך היה דוד הע"ה, מתייגע בדברי התורה הקדושה,
עד כדי כך, שכאשר הוצרך מלאך המוות ליטול ממנו את נשמתו,
הוא היה צריך, להרעיש סביבו, וליטול ממנו את כוח הריכוז.

ח. והנה, מצינו במסכת סנהדרין ¹¹⁸ :

"אמר רב יהודה אמר רב, לעולם אל יביא אדם עצמו לידי ניסיון, שהרי דוד מלך
ישראל הביא עצמו לידי ניסיון ונכשל.

¹¹⁹ אמר לפניו ¹²⁰, רבונו של עולם -

מפני מה, אומרים, 'אלוהי אברהם, אלוהי יצחק, ואלוהי יעקב',

ואין אומרים, 'אלוהי דוד' ¹²¹ ?

אמר, אינהו מינסו לי, ואת לא מינסית לי ¹²².

¹¹⁸ קד' ע"א.

¹¹⁹ כעת מבארת הגמרא, היאך נכשל דוד הע"ה, בניסיון שהביא על עצמו.

¹²⁰ היינו:

דוד הע"ה, לבורא ית"ש.

¹²¹ ביאור העניין, על פי דברי המהרש"א - ועל פי דברי ה"תורת חיים", כך הוא:

דהנה, אין הקדוש ברוך הוא, מייחד את שמו על הצדיקים, בחייהם,

ברם, דוד הע"ה, היה רגל רביעית במרכבה,

והוא ידע, שגם לאחר פטירתו, לא יאמרו בתפילה "אלוהי דוד", אלא, רק "אלוהי אברהם, אלוהי יצחק,
ואלוהי יעקב",

ועל כן, הוא שאל, מפני מה, לא יזכירו בתפילה "אלוהי דוד", על אף שאני רגל רביעית שבמרכבה?

¹²² היינו:

שהשיב הבורא ית"ש, לדוד הע"ה,

שאת האבות הקדושים, הוא העמיד בניסיון, אשר הצליחו לעמוד בו,

ומה שאין כן, אתה, דוד הע"ה, לא העמדתיך בניסיון,

אמר לפניו ¹²³, רבונו של עולם -

בְּחִנֵּי וְנִסְנֵי ¹²⁴,

שנאמר ¹²⁵, 'בְּחִנֵּי ה' וְנִסְנֵי וגו'.

אמר -

מינסנא לך, ועבידנא מילתא בהדך,

דלדידהו לא הודעתניהו, ואילו אנא קא מודענא לך - דמנסינא לך בדבר ערוה ¹²⁶.

מיד ¹²⁷, 'וַיְהִי לַעֲתָהּ הָעֶרְב, וַיָּקָם דָּוִד מֵעַל מִשְׁכְּבוֹ וגו',

אמר רב יהודה -

שהפך משכבו של לילה, למשכבו של יום,

ונתעלמה ממנו הלכה, 'אבר קטן יש באדם, משביעו רעב, ומרעיבו שבע' ¹²⁸.

ועל כן, לא יזכירו אותך בתפילה, באמירת "אלוהי דוד".

¹²³ היינו:

דוד הע"ה, לבורא ית"ש.

¹²⁴ היינו:

שביקש דוד הע"ה, מהבורא ית"ש, תעמידני בניסיון,

ותבחן אותי, לראות שאני אעמוד בכך.

¹²⁵ תהילים, כו' - ב'.

¹²⁶ היינו:

שאמר הבורא ית"ש, לדוד הע"ה,

שכאשר דיברת, כן אעשה לך, ואנסה אותך,

ואף על פי, שלאבות הקדושים, לא הודעתי במה אני אנסה אותם,

לך אני מודיע במה אני אנסה אותך, והניסיון יהיה בדבר ערוה.

¹²⁷ שמואל ב', יא' - ב'.

¹²⁸ היינו:

¹²⁹ וַיִּתְהַלֵּךְ עַל גַּג בֵּית הַמֶּלֶךְ, וַיֵּרָא אִשָּׁה רֹחֶצֶת מַעַל הַגֵּג, וְהָאִשָּׁה טוֹבַת מְרָאָה
מְאֹד¹³⁰ -

בת שבע, הוה קא חייפא רישא תותי חלתא,
אתא שטן, אידמי ליה כציפרתא,
פתק ביה גירא, פתקה לחלתא, איגליה וחזייה ¹³¹.

נאמר בפסוק (שמואל ב', יא' - ב'), "וַיְהִי לַעֲרֵב הָעָרִב, וַיֵּקֶם דָּוִד מֵעַל מִשְׁכְּבוֹ, וַיִּתְהַלֵּךְ עַל גַּג בֵּית הַמֶּלֶךְ,
וַיֵּרָא אִשָּׁה רֹחֶצֶת מַעַל הַגֵּג, וְהָאִשָּׁה טוֹבַת מְרָאָה מְאֹד",

וטעם הדבר, שדוד הע"ה קם מעל משכבו,

היה, בעבור שהיה דוד הע"ה, משמש את מיטתו ביום, בכדי שהוא יהיה שבע - וממילא, הוא לא יבוא
לידי הרהור.

ברם, נתעלמה מדוד הע"ה, ההלכה שבכדי להרעיב את תאוות התשמיש, על האדם, להרעיב את
תאוותו,

שכן, ככל שהוא ישביע את תאוותו, כך הוא יהיה רעב יותר לכך,

אך כאשר הוא ירעיב את תאוותו, הוא יהיה שבע מכך.

והוא, דוד הע"ה, על ידי שהוא היה משמש את מיטתו ביום, הוא היה נעשה רעב יותר.

והנה, בטעם הדבר, שמעיקר הדין, היה מותר לו לשמש את מיטתו ביום,

על אף שמבואר במסכת נדה (טז' ע"ב), מבואר, שאסור לאדם לשמש את מיטתו ביום,

כבר ביארו שם (יז' ע"א) רבותינו ז"ל, שתלמיד חכם, מותר לשמש את מיטתו ביום, בבית אפל.

¹²⁹ כעת מבאר הגמרא, את המשך הפסוק הנ"ל.

¹³⁰ שמואל ב', יא' - ב'.

¹³¹ היינו:

בת שבע, היתה חופפת את ראשה, מתחת לכוורת - או מתחת ל-וילון, אשר היו מסתירים אותה

ובא השטן, ונדמה לדוד הע"ה, בדמות של ציפור,

ודוד הע"ה, רצה לצוד את הציפור, ועל כן, הוא זרק עליו חץ,

ואותו החץ, פגע באותה הכוורת - או באותו ה-וילון, ושברה,

ועל ידי כך, התגלתה לפניו בת שבע, כאשר היא היתה רוחצת.

מיד¹³², 'ויִשְׁלַח דָּוִד, וַיִּדְרֹשׁ לְאִשָּׁה, וַיֵּאמֶר, הֲלוֹא זֹאת בֵּת שֶׁבַע בֵּת אֱלִיעֶם אִשְׁתִּי
אוֹרְיָה הַחַתִּי. וַיִּשְׁלַח דָּוִד מִלְּאָכִים, וַיִּקְחָהּ, וַתָּבֹא אֵלָיו, וַיִּשְׁכַּב עִמָּה, וְהִיא
מִתְקַדֶּשֶׁת מִטְּמֵאָתָהּ, וַתֵּשֶׁב אֶל בֵּיתָהּ'¹³³.

והיינו דכתיב¹³⁴, 'בְּחִנֵּת לְבִי פְקֻדֹת לִילָה, צְרַפְתָּנִי בַל תִּמְצָא, זְמַתִּי בַל יַעֲבֹר פִּי',
אמר,

איכו זממא נפל בפומיה דמאן דסני לי, ולא אמר כי הא מילתא¹³⁵.

¹³² שמואל ב', יא', ג' - ד'.

¹³³ היינו:

כאשר ראה דוד הע"ה, את בת שבע, על ידי אותו המעשה,

הוא שלח לדרוש מי היא אותה האשה, וכשהשיבו לו שהיא בת שבע אשת אוריה החתי,

הוא לקחה על מנת לשמש עמה.

וטעם הדבר, שהוא לא חשש לאיסור אשת איש,

נתבאר בגמרא (שבת, נו' ע"א. כתובות, ט' ע"ב), שכל היוצא למלחמת בית דוד, היה כותב גט כריתות
לאשתו, שאם הוא ימות במלחמה, הגט יחול מלמפרע,

אם כן, כאשר בעלה של בת שבע, הלך למלחמה, הרי היא כספק אשת איש, וכשבעלה ימות במלחמה,
ממילא יתבאר שאינה אשת איש אלא פנויה.

וטעם הדבר, שהוא לא חשש לאיסור נדה,

נתבאר בגמרא (בסוגיא), שמה שהיא רחצה את עצמה, היה בשביל להיטהר מטומאת נדה.

¹³⁴ תהילים, יז' - ג'.

¹³⁵ היינו:

שאמר דוד הע"ה -

"בְּחִנֵּת לְבִי, פְקֻדֹת לִילָה" - הבורא ית"ש, בחן אותי, האם אעמוד בניסיון, על ידי מקרה לילה - והיינו
תשמיש,

"צְרַפְתָּנִי בַל תִּמְצָא" - חשבת לצרף אותי, כמו שצורפים את הכסף לבדוק האם הוא נקי, ולא מצאתני נקי,

"זְמַתִּי בַל יַעֲבֹר פִּי" - הלואי והיה נופל בפי רסן, שהיא מונע ממני לבקש מהבורא ית"ש שינסה אותי, ולא
הייתי נכשל בחטא הזה.

דרש רבא -

מאי דכתיב ¹³⁶, 'לְמַנְצַח לְדָוִד בְּה' חֲסִיתִי, אֵיךְ תֵּאמְרוּ לְנַפְשִׁי, נוֹדִי, הֲרָקָם צְפוּרִי?

אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא -

רבוננו של עולם, מחול לי על אותו עוון,

שלא יאמרו, 'הר' שבכס, צפור נדדתו ¹³⁷.

דרש רבא -

מאי דכתיב ¹³⁸, 'לֵךְ לְבַדְדָּה חֲטָאתִי, וְהִרַע בְּעֵינַיִךְ עֲשִׂיתִי, לְמַעַן תִּצְדֵּק בְּדַבְרְךָ, תִּזְכָּה

בְּשִׁפְטֶיךָ?'

אמר דוד, לפני הקדוש ברוך הוא -

גליא וידיעא קמד, דאי בעיא למכפייה ליצרי, הוה כייפינא,

אלא, אמינא, דלא לימרו עבדא זכי למריה ¹³⁹.

דרש רבא -

¹³⁶ תהילים, יא' - א'.

¹³⁷ היינו:

שביקש דוד הע"ה, מהבורא ית"ש, שימחל לו על עוון בת שבע,

בכדי שלא יאמרו הגויים, שהמלך שבהם, שהוא גדול הדור החשוב כמו "הר",

נטרד מן העולם, על ידי ציפור, שנדמה לו השטן כציפור.

¹³⁸ תהילים, נא' - ו'.

¹³⁹ היינו:

שדוד הע"ה, אמר לפני הבורא ית"ש,

גלוי וידוע לפניך, שאם הייתי רוצה לכופ את יצרי, ולא לבוא על בת שבע, הייתי יכול לעשות כן,

אלא, שאמרתי בליבי, שלא ראוי לי לעשות כן,

שכן, אם הייתי עושה כן, היו אומרים בני אדם, שהעבד ניצח את אדונו,

והיינו, שהבורא ית"ש לא רצה לנסותי, ואני רציתי שהוא ינסה אותי, ובאם הייתי עומד בניסיון, יוצא,

שצדקתי בכך שביקשתי את הניסיון.

מאי דכתיב ¹⁴⁰, 'כי אָנִי לְצַלַּע נְכוֹן, וּמְכַאוֹבֵי נִגְדֵי תִמְיִדִי?
ראויה היתה בת שבע בת אליעם לדוד, מששת ימי בראשית,
אלא, שבאה אליו במכאוב ¹⁴¹.

וכן תנא דבי רבי ישמעאל -

ראויה היתה לדוד בת שבע בת אליעם, אלא, שאכלה פגה ¹⁴² ".

עוד מצינו שם בגמרא, לדרשתו של רבא:

"מאי דכתיב ¹⁴³, 'וּבְצַלְעִי, שְׁמֹחוּ וְנֶאֱסָפוּ, נֶאֱסָפוּ עָלַי נְכִים וְלֹא יָדַעְתִּי, קָרְעוּ וְלֹא
דָּמוּ?'
אמר דוד, לפני הקדוש ברוך הוא -

רבוננו של עולם, גלוי וידוע לפניך, שאם היו קורעין בשרי, לא היה דמי שותת,

ולא עוד, אלא, בשעה שהם עוסקין בארבע מיתות בית דין, פוסקין ממשנתן,
ואומרים לי - דוד, הבא על אשת איש, מיתתו במה?

אמרתי להם, הבא על אשת איש, מיתתו בחנק, ויש לו חלק לעולם הבא,

אבל, המלכין פני חבירו ברבים, אין לו חלק לעולם הבא! ¹⁴⁴ ".

¹⁴⁰ תהילים, לח' - יח'.

¹⁴¹ היינו:

שהאשה, נקראת בשם "צלע",

ואותה ה-"צלע", היא בת שבע,

והיא היתה ראויה לו מששת ימי בראשית, אלא, שהיא באה אליו על ידי צער ומכאוב, של אותו העוון.

¹⁴² היינו:

ש-בית מדרשו של רבי ישמעאל, למדו, כדברי רבא,

ש-בת שבע, היתה ראויה לדוד מששת ימי בראשית,

וכשם ש-תאנה לפני שהיא ראויה למאכל, נקראת "פגה", כך בת שבע, נלקחה אל דוד הע"ה קודם
זמנה.

¹⁴³ תהילים, לה' - טו'.

והנה, כעין מימרא זו, מצינו במסכת בבא מציעא¹⁴⁵, אך שם באה תוספת עצומה:
"ולא עוד, אלא, אפילו בשעה שעוסקין בנגעים ואהלות, אומרים לי - דוד, הבא
על אשת איש, מיתתו במה?"

ואני אומר להם, מיתתו בחנק, ויש לו חלק לעולם הבא,
אבל, המלבין את פני חברו ברבים, אין לו חלק לעולם הבא".

וביאר בזה, רבינו המהרש"א זיע"א¹⁴⁶:

דהנה, קיימא לן¹⁴⁷, ש-דיני "נגעים", באים לאדם, בעבור לשון הרע,
וכיוון בזה דוד הע"ה -

שעל אף שידעו אותם התלמידי חכמים, שמחמת הלשון הרע שלהם הם יקבלו
"נגעים", שבהם הם עוסקים כעת,

מכל מקום, הם לא נמנעו מלדבר עלי לשון הרע.

ומה שאמר דוד הע"ה, "נגעים ואהלות", הוא אגב "נגעים",

שכן, בכל מקום, נאמרים "נגעים ואהלות" יחד.

¹⁴⁴ היינו:

שמחמת שהיו התלמידי חכמים, מביישים את דוד הע"ה, ומביישים את פניו,
היה דמו מסתלק מבשרו, עד כדי כך, שאם היו קורעים את בשרו, כבר לא היה בו דם.
ולא עוד, אלא, שבשעה שהם היו עוסקין ב-ארבע מיתות בית דין,
הם היו מביישים את דוד הע"ה, ושואלים אותו, מה דינו של הבא על אשת איש?
והשיב להם דוד הע"ה -

שהאדם שבא על אשת איש, מיתתו בחנק, אך יש לו חלק לעולם הבא,
ברם, המלבין את פני חברו ברבים, כפי שאתם עושים לי, אין לו חלק לעולם הבא.

¹⁴⁵ נט' ע"א.

¹⁴⁶ בבא מציעא, נט' ע"א ("חידושי אגדות", ד"ה "מאי דכתיב").

¹⁴⁷ ערכין, טז' ע"א.

ברם, יעויין שם, בפירוש ה"תוספות" ¹⁴⁸ :

ש-דיני "נגעים ואהלות", הם דינים חמורים, בהלכותיהם,
ועל אף שהם היו עוסקין בהם, וממילא, הם לא היו מתבטלים,
וכמו כן, שאינם קשורים ל-דיני אשת איש,
בכל זאת, הם היו מבזים את דוד הע"ה.

והנה, ידוע ומפורסם :

שה"נגעים", באים לאדם בעבור איסור לשון הרע ¹⁴⁹ ,
וכבר פָּרַת דוד הע"ה, ברוח קודשו, את בעלי הלשון הרע מן העולם ¹⁵⁰ ,
וכמאמר הכתוב ¹⁵¹ , "יִכָּרֵת הַהֶזֶה כָּל שִׁפְתֵי חֻלְקוֹת, לְשׁוֹן מְדַבֵּרֵת גְּדֻלוֹת".
ולפי זה, אפשר :

שטעם הדבר, שביקש דוד הע"ה, שיעלה לימוד התהילים לרצון כ- "נגעים
ואהלות",

הוא בכדי להורות לשעה ולדורות -

שבדיבורם של אותם תלמידי חכמים עלי, באו עליהם "נגעים",
ומשכך, הם היו כבר בבחינת "מתים", והיה דינם שייך ל-"אהלות", שהוא
מדיני טומאת וטהרת מת.
ועל אף שהם היו פוגעים בי, בכל זאת הייתי יושב ועוסק בתורה עד כלות כוחותי,
והוא, מחמת "מידת הענווה", שהיתה בי.

ועל כן -

¹⁴⁸ ד"ה "ולא עוד".

¹⁴⁹ ערכין, טז' ע"א.

¹⁵⁰ ערכין, טו' ע"ב.

¹⁵¹ תהילים, יב' - ד'.

כשם ש-"מידת הענווה", היא שהעמידה אותי על רגלי, ונסכה בי כוחות ותעצומות נפש,

כך כל מי שיעסוק באמירת התהילים, יקבל מהם כוח סגולי, של "נגעים ואהלות", והיינו "מידת הענווה".

ט. יעויין במדרש "שוחר טוב" על ספר התהילים¹⁵², שכאשר סיים דוד הע"ה לכתוב את ספר התהילים, הוא ביקש מהבורא ית"ש: שדברי התהילים, "יעשו לדורות, ויוחקו לדורות"¹⁵³,

ולא עוד, אלא, שההוגים בהם, "אל יהו קורין בהם כקורין בספרי מירס, אלא יהיו קורין בהם והוגין בהם, ונוטלין עליהן שכר כנגעים ואהלות"¹⁵⁴.

וכתב הגה"ק רבינו חיים מוואלאזין זיע"א¹⁵⁵:

שמחמת שלא מצינו שהבורא ית"ש השיב לדבריו של דוד הע"ה, אין הכרח, שקיבל הבורא ית"ש את דבריו.

ברם, ממשמעות דברי השל"ה הקדוש זיע"א¹⁵⁶:

מבואר, שקיבל הבורא ית"ש את דבריו.

אלא, שיעויין מה שכתב רבו של אדונינו הרמב"ן זיע"א - רבינו יהודה בר יקר זיע"א¹⁵⁷:

"וקיבלו תפילתו".

¹⁵² פרק א', פסקא ח', ד"ה "אשרי".

¹⁵³ כך הוא לשון רבותינו, במדרש הנ"ל.

¹⁵⁴ כנזכר לעיל.

¹⁵⁵ בספרו הקדוש "נפש החיים" (שער ד', פרק ב').

ובספרו הקדוש "רוח חיים" על מסכת אבות (ריש פרק ו').

¹⁵⁶ מסכת יומא, ("נר מצוה", אות כח').

¹⁵⁷ בפירוש התפילות שלו, (עמוד עד').

ובביאור בקשתו של דוד הע"ה, כתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א, עניין אחד ב-
ב' מקומות בספרו :

א. בספרו הקדוש "מדבר קדמות" ¹⁵⁸, כתב רבינו זיע"א :

"מי שעוסק בסדר טהרות, הוא תיקון לפגם הברית.

ואפשר -

דזהו שהתפלל דוד הע"ה, שלימוד התהילים, יהיה חשוב כאילו עוסק בנגעים
ואהלות.

כלומר -

שיהיו התהילים, תיקון אות ברית קודש,

ומתוך זה, ניכר, שלא חטא חלילה וחס בבת שבע ¹⁵⁹,

כיוון שדבריו מועילים לתקן פגם אות ברית קודש".

ב. ובאותו הספר, במקום אחר ¹⁶⁰, כתב רבינו זיע"א :

"דוד המלך ע"ה, התפלל, שהקורא תהילים, יהא חשוב כעוסק בנגעים ואהלות.

וכתבו גורי האריז"ל -

כי העוסק בסדר טהרות, הוא תיקון לפגם הברית.

ואפשר -

שזו היתה כוונת דוד הע"ה, דהקורא תהילים, יהא חשוב כנגעים ואהלות,

ויהיה תיקון משום פגם הברית".

ובביאור דבריו הקדושים, נראה לבאר, כדלהלן :

דהנה, "סדר טהרות", נקרא בשם "דעת",

¹⁵⁸ מערכת ט', אות ט'.

¹⁵⁹ וכפי שנתבאר לעיל באות ח'.

¹⁶⁰ מערכת ת', ערך תהילים, אות כח'.

וכפי שדרשו רבותינו ז"ל¹⁶¹, על מאמר הכתוב¹⁶², "יְהִי אָמוּנָת עֲתִידָ חֶסֶן, ישועת חֲכָמַת וְדַעַת, יִרְאֵת יְהוָה הִיא אוֹצְרוֹ".

והנה, ביאור המילה "דעת", הוא חיבור¹⁶³.

ואם כן, כאשר התרחק האדם מהבורא ית"ש, על ידי שהוא פגם באות ברית קודש הנקרא "דעת"¹⁶⁴,

עליו להתחבר אל "מקור הדעת", על ידי שיעסוק ב-"סדר טהרות" הנקרא "דעת",

ויזכך ויטהר את עצמו.

והנה, במעלת ספר התהילים ואמירת מזמוריו, מצינו לרבותינו זיע"א¹⁶⁵.

כדלהלן:

א. דעת רבי יהושע בן לוי¹⁶⁶, על מעשיו של יעקב אע"ה בהיותו בחרן:

"וּמָה הָיָה אוֹמֵר?"

¹⁶¹ שבת, לא' ע"א.

¹⁶² ישעיה, לג' - ו'.

¹⁶³ "וְהָאָדָם יִדַע אֶת חֲנֹה אֲשֶׁתוֹ, וַתְּהַר וַתֵּלֶד אֶת קַיִן, וַתֹּאמֶר, קָנִיתִי אִישׁ אֶת יְהוָה", (בראשית, ד' - ו').

"וַיִּשְׁכְּמוּ בַבֶּקֶר, וַיִּשְׁתַּחֲווּ לִפְנֵי יְהוָה, וַיִּשְׁבוּ וַיִּבְאוּ אֶל בֵּיתֶם הַרְמַתָּה, וַיִּדַע אֶלְקָנָה אֶת חֲנֹה אֲשֶׁתוֹ, וַיִּזְכְּרָה יְהוָה", (שמואל א', א' - יט').

ומבואר:

דמצוות "עונה", שהיא חיבור ב' גופים לאחד,

וכמאמר הכתוב (בראשית, ב' - כד'), "עַל כֵּן יַעֲזֹב אִישׁ אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ, וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ, וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד",

נקראת בשם "ידיעה", שהיא משורש "דעת".

¹⁶⁴ וכפי שכתבנו בהערה הקודמת.

¹⁶⁵ הדברים לוקטו מספר "אוצר הידיעות", (החדש, כרך ב', פרק קיט' - תהילים, עמודים כו'-כט'), להגה"צ רבי יחיאל מיכל שטרן שליט"א.

¹⁶⁶ בראשית רבה, פרשה סח', יא'.

רְבִי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, אָמַר, חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁיִר הַמַּעֲלוֹת שֶׁבְּסֵפֶר תְּהִלִּים."

ב. דעת רבי שמואל בר נחמן ¹⁶⁷, על מעשיו של יעקב אע"ה בהיותו בחרן:

"רְבִי שְׁמוּאֵל בֶּר נַחְמָן, אָמַר, כָּל סֵפֶר תְּהִלִּים הִיא אוֹמֵר."

ג. כתב רבינו יונה זיע"א - החסיד מגירונדה ¹⁶⁸:

"חייב כל אדם, לתקן מקום בביתו, וישים לו שם הלכות, או 'תלים', או ספר תפילה."

ד. בטעם אמירת תהילים, כתב הגה"ק בעל "שערי אורה" זיע"א ¹⁶⁹:

"כדי לפנות דרך לתפילות לעבור."

וכן כתב הגה"ק בעל "שושן סודות" זיע"א ¹⁷⁰:

"ולפי זה הדרך, תיקן דוד המלך עליו השלום הזמירות, כדי לפנות דרך לתפילות לעבור ...

וכשבא דוד עליו השלום, והתקין זמירות, בהיות האדם מסדר אותן הזמירות,

אזי, מסתלקין והולכין להם אותם המשחיתים והמקלקלים והמעכבים."

ה. כתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א ¹⁷¹, משמו של הגה"ק רבינו אביגדור קרא זיע"א:

שהרגיל בספר התהילים, דוחה כל מיני פורענויות וכמה פגעים רעים, מעליו, ומעל משפחתו, ומעל כל בני דורו,

ומגלגל עליו, ועליהם, כל מיני שפע ברכות טובות והצלחות.

ו. כתב הגה"ק רבינו משה בן מכיר זיע"א ¹⁷²:

¹⁶⁷ בראשית רבה, פרשה סח', יא'.

¹⁶⁸ "איגרת התשובה", (פיסקא ז').

¹⁶⁹ שער א', עמוד ו'.

¹⁷⁰ אות תקפג'.

¹⁷¹ בפתיחה לפירושו הקדוש "יוסף תהילות", על ספר התהילים.

"וכן התפלל דוד המלך עליו, וביקש רחמים על כל עוסק בספרו, שלא ישוב ריקם".

ז. כתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א :

"הפוגם ברית, לא יוכל להבין תורה" ¹⁷³.

"קריאת ספר תהילים, הוא תיקון לפגם הברית" ¹⁷⁴.

ח. כתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א ¹⁷⁵ :

"וראיתי לרבינו אפרים, בפירושו על התורה כתב יד, פרשת 'וּזאת הברכה', שכתב וזה לשונו -

כל האומר תהילים בכל יום, כאילו קיים כל התורה כולה,

וזהו יִתְּכּוּ לְרַגְלָךָ יִשְׂאָ מִדְּבַרְתִּיךָ' ¹⁷⁶, ראשי תיבות 'תלים',

וסמיך ליה ¹⁷⁷, יתורה צנה לנו משה'. עד כאן לשונו.

ועוד כתב רבינו אפרים, פרשת 'ויגש' -

יְהַגְדְּתֶם לְאָבִי אֵת כָּל כְּבוֹדֵי בְּמִצְרַיִם' ¹⁷⁸, סופי תיבות 'תלים',

רמז, כל האומר תהילים בכל יום, זוכה להיות תחת כסא הכבוד. עד כאן לשונו.

ובמקום אחר כתב רבינו אפרים ז"ל -

שצריך לומר קצת מזמורים קודם תפילת שחרית".

ט. כתב הגה"ק בעל "נודע ביהודה" זיע"א ¹⁷⁹ :

¹⁷² בספרו הקדוש "סדר היום", (מהדורת ירושלים, המנוקד, עמוד קפה').

¹⁷³ בספרו הקדוש "פני דוד", (פרשת "חוקת", אות יד').

¹⁷⁴ בספרו הקדוש "פני דוד", (פרשת "שמות", אות יב').

¹⁷⁵ בספרו הקדוש "מדבר קדמות", (מערכת ת', אות כח').

¹⁷⁶ דברים, לג' - ג'.

¹⁷⁷ דברים, לג' - ד'.

¹⁷⁸ בראשית, מה' - יג'.

"וידבק מאוד, בשירות ותשבחות של דוד המלך ע"ה,

שזה דבר גדול, להלהיב בלב האדם אהבת הבורא ברוך הוא".

י. כתב הגה"ק רבינו שמשון דוד פינקוס זיע"א¹⁸⁰ :

"בעלי הרמז אמרו, שסופי התיבות של מילות הפסוק הראשון מספר 'שמות',
וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרַיִמָּה, אֶת יַעֲקֹב אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ¹⁸¹, הֵם
'תהילים'.

וביאור העניין -

שביאת יעקב ובניו למצרים, היתה הירידה הראשונה לגלות, והיא היתה היסוד
והשורש לכל הגלויות שיבואו אחריה,

ובאה התורה לרמוז לנו, באיזה כלים, ובאלו כוחות, נוכל לעבור את קושי הגלות,

על ידי תפילות ותחינות, תהילות ושירות להקדוש ברוך הוא, ובמיוחד מזמורי
תהילים".

והנה, בגודל מעלת אמירת תהילים בחג השבועות, מצינו לדברי רבותינו זיע"א :

א. כתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א¹⁸² :

"נכון ללמוד התהילים ביום חג השבועות, כי דוד המלך עליו השלום היתה
מנוחתו ביום הזה,

וביום הקדוש, יומא דהילולא דיליה, עוד יעלו לרצון, ביותר, אמירת תהילותיו".

ב. כתב הגה"ק רבינו חיים פלאגיי זיע"א¹⁸³ :

"לימוד התהילים בשבועות, יעלו לרצון ביותר,

¹⁷⁹ מהדורה קמא, או"ח, סימן לה'.

¹⁸⁰ בספרו הקדוש "תפארת שמשון", (הגדה של פסח, עמוד תכב').

¹⁸¹ שמות, א' - א'.

¹⁸² בספרו הקדוש "מורה באצבע", (סימן רכו').

¹⁸³ בספרו הקדוש "מועד לכל חי", (סימן ח', אות לא').

כי ביום הזה נח נפשיה ד-דוד מלך ישראל, והוא הילולא דיליה".

ג. כתב הגה"ק רבינו הרי"ח הטוב זיע"א ¹⁸⁴ :

"לימוד התהילים ביום השבועות, הוא צורך גדול, שבו נפטר דוד הע"ה, ויעלה לרצון יותר,

ולכן, כל אחד ילמוד התהילים כולו ביום השבועות".

ל. זאת תורת העול"ה :

א. גלות מצרים, היתה בעבור חטא לשון הרע. ואף גאולת מצרים, היתה בעבור תיקון חטא לשון הרע ¹⁸⁵ .

ב. תיקון חטא לשון הרע, נעשה באמצעות מידת הענווה, אשר מידה זו היא המכשירה את האדם לקבל תורה ¹⁸⁶ .

ג. דוד הע"ה, שהיה ענוותן גדול ¹⁸⁷ , וכאשר העיד על עצמו ¹⁸⁸ ,

עסק בכל כוחו בדברי התורה הקדושה ¹⁸⁹ , עד בחינת מיתה ¹⁹⁰ ,

בבחינת "אָדָם כִּי יָמוּת בְּאֵהָלָו" ¹⁹¹ , "שאין דברי תורה מתקיימין, אלא במי שממית עצמו עליה" ¹⁹² .

¹⁸⁴ בספרו הקדוש "בן איש חי", (שנה ראשונה, פרשת "במדבר", סעיף ו').

¹⁸⁵ וכמו שנתבאר לעיל באות ו'.

¹⁸⁶ וכמו שנתבאר לעיל באות ה'.

¹⁸⁷ חולין, פט' ע"א.

¹⁸⁸ תהילים, כב' - ז'.

¹⁸⁹ וכמו שנתבאר לעיל באותיות ז'-ח'.

¹⁹⁰ וכמו שנתבאר לעיל באות ז'.

¹⁹¹ במדבר, יט' - יד'.

¹⁹² ברכות, סג' ע"ב.

שבת, פג' ע"ב.

גיטין, נד' ע"ב.

- ד. על כן, בהר סיני, בו נאמרו כל גופי תורה¹⁹³, הודיע הבורא ית"ש, את דין "שמירת הלשון"¹⁹⁴, הגורמת לחיים ולמוות¹⁹⁵.
- ה. דין זה, נאמר בדיני "הונאת ממון" בדווקא¹⁹⁶, שכן, בשביל שיתקיימו דברי התורה, צריך האדם לייחדם ולהחשיבם יותר מממונו, וכמאמר הכתוב¹⁹⁷, "טוב לי תורת פיך, מאלפי זָהָב וְכֶסֶף".
- ו. על כן, "קללות שבתורת כהנים", נקראות בפרשה זו ובשבת זו, קודם חג השבועות¹⁹⁸:
- באשר בזמן זה אנו באים בדין "על פירות האילן"¹⁹⁹, והיינו, תיקון חטאו של אדם הראשון ותיקון לגלות מצרים²⁰⁰,
- שאז מסתלק כוח הרע מן העולם, וממילא מוכשר האדם לקבל תורה.
- ז. במעשה דרבי ינאי והרוכל²⁰¹, פשוט וברור הוא הדבר - שרבי ינאי הכיר היטב את פסוקיו של דוד הע"ה:
- ברם, אותנו הרוכל, גילה לרבי ינאי את סוד מידת הענווה, הנרמז במאמר הכתוב²⁰², "סור מְרַע וְעֵשָׂה טוֹב",

¹⁹³ וכמו שנתבאר לעיל באות א', סעיף א'.

¹⁹⁴ וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

¹⁹⁵ וכמו שנתבאר לעיל באות ג'.

¹⁹⁶ וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

¹⁹⁷ תהילים, קיט' - עב'.

¹⁹⁸ וכמו שנתבאר לעיל באות א', סעיף ד'.

¹⁹⁹ וכמו שנתבאר לעיל באות א', סעיף ד'.

²⁰⁰ וכמו שנתבאר לעיל באותיות ה'-ו'.

²⁰¹ וכמו שנתבאר לעיל באות ד'.

²⁰² תהילים, לד' - טו'.

שכן, סופי התיבות של פסוק זה, הינם מילת "ערבה", הבאים להורות לאדם את דרך תיקונו²⁰³. ודוק.

ולאות הדבר, הראה הרוכל לרבי ינאי "ספר תהלים מכוון" ²⁰⁴ :

והיינו, שצריך האדם להיות "כרוך" במידתו של דוד הע"ה, אשר היה שלם במידת הענווה,

וכמאמר הכתוב ²⁰⁵, "וְאֶנְכִי תוֹלַעַת וְלֹא אִישׁ, חָרַפְתָּ אָדָם וּבְזוּי עָם".

וממילא, יזכה האדם להיות "כרוך", יחד עם כלל ישראל ²⁰⁶,

שכן, התורה הקדושה, נתנה לעם ישראל, רק בהיותם ב-"אחדות",

וכמאמר הכתוב ²⁰⁷, "וַיַּחַן שָׁם יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הָהָר" - "כאיש אחד בלב אחד" ²⁰⁸.

ח. לפיכך, רבי יהושע בן לוי, אשר היה יודע את "תכלית קבלת התורה

הקדושה", וכמאמרו ²⁰⁹, "בְּכֹל יוֹם וַיּוֹסֶה בְּת קוֹל יוֹצֵאת מִהַר חוֹרֵב, וּמְכַרְזֵת

וְאוֹמְרֵת, אוֹי לָהֶם לְפָרִיֹת מֵעֲלֵבוֹנָה שֶׁל תוֹרָה", היה "מיכרך בהו ועסיק בתורה"

: ²¹⁰

שכן, אותם המצורעים, קיבלו את צרעתם, ונדחו אל מחוץ למחנה,

מחמת היותם מספרי לשון הרע, המרחיקים איש מרעהו,

שהוא היפוך מטרת "קבלת התורה הקדושה".

ברם, רבי יהושע בן לוי, אשר היה עוסק בכל כוחו בדברי התורה הקדושה,

²⁰³ וכמו שנתבאר לעיל באות ה'.

²⁰⁴ וכמו שנתבאר לעיל באות ד'.

²⁰⁵ תהילים, כב' - ז'.

²⁰⁶ ועל פי זה, יתיישבו כל הקושיות, שהתקשינו לעיל באות ב'.

²⁰⁷ שמות, יט' - ב'.

²⁰⁸ עיין בדברי רש"י הקדוש.

²⁰⁹ מסכת אבות, פרק ו' משנה ב'.

²¹⁰ וכמו שנתבאר לעיל באות ד'.

ידע והבין, שאי אפשר לעסוק בה, מבלי להיות "פְּרוֹדָּה" איש ברעהו.

ובבחינת דוד הע"ה, בחינת "סִפְרֵי תְהִלִּים מְכוֹרָדָּה" ²¹¹.

והאיש אשר הוא "פְּרוֹדָּה" ברעהו, נוצר את פיו מכל דברי גנאי ורעות רוח, באשר הוא מרגיש עמו כשווה בין שווים,

וממילא, שבאופן כזה, התורה הקדושה, שמרה על רבי יהושע בן לוי, לבל תדבק בו הצרעת.

ט. כתב הגה"ק רבינו צדוק הכהן זיע"א מלובלין ²¹² :

" יַעֲצֵץ הַחַיִּים' ²¹³, הוא דוד המלך ע"ה - רגל רביעי במרכבה, נגד לשון הרע,

שכנגד שלוש עבירות: עבודה זרה, גילוי עריות, שפיכות דמים. וכמו שנתבאר במקום אחר."

והנה, מחמת שחטאו של אדם הראשון, כלול ב-ג' עבירות חמורות ²¹⁴, ובראשם חטא לשון הרע ²¹⁵,

²¹¹ וכמו שנתבאר לעיל באות ד'.

²¹² בספרו הקדוש "קומץ המנחה", (חלק ב', אות כז').

²¹³ בראשית, ב' - ט'.

²¹⁴ כאשר יתבאר להלן:

א. עבודה זרה -

סנהדרין, לח' ע"ב:

"אדם הראשון, מין היה".

ב. גילוי עריות -

כתב הגה"ק רבינו יוסף בן נאיים זיע"א, בספרו הקדוש "נמכר יוסף" (פרשת "ויגש"):

"כי אדם הראשון, היו בו רפ"ח ניצוצי הקדושה, ר"ב ניצוצות היו נתונים בראשו, ו-פ"ו ניצוצות בשאר אבריו.

וכשחטא, אותם ניצוצות הקדושה, נטמעו בתוך הקליפות,

אותן ניצוצות שמספרן ר"ב, שהיו בראשו, נפלו במצרים, כי היא ארץ טמאה כידוע,

על כן, דוד הע"ה, שקיבל משנותיו ע' שנים²¹⁶, והיה "רגל רביעי במרכבה - נגד לשון הרע", בא לתקן חטאו.

ולא זו בלבד:

אלא, שנסתלק מן העולם ביום "חג השבועות", בו נידון העולם על פירות האילן, והיינו, תיקון חטאו של אדם הראשון²¹⁷.

ולפיכך, יום זה, גדול ונשגב מאין כמותו בקריאת ספר התהילים²¹⁸:

ואותן פ"ו ניצוצות, נתפזרו בכל העולם.

ומפני זה, ירדו אבותינו להשתעבד במצרים בחומר ובלבנים, לברר אותם ניצוצות מתוך הקליפה.

ואותן פ"ו ניצוצות שנתפזרו בשאר ארצות, על ידי הגלות שישראל מפוזרים בכל העולם, יתבררו מתוך הקליפות.

ואין ישראל נגאלים, עד שיושלם הבירור בעזרת ה'."

ג. שפיכות דמים -

מסכת שמחות, ספר חיבוט הקבר, פרק א' הלכה ח':

"רבי יוסי אומר -

אם נפשך לדעת מתן שכרן של צדיקים לעתיד, צא ולמד מאדם הראשון,

שנצטווה על מצווה קלה, ועבר בה,

נקנסה עליו מיתה, ולדורותיו, עד סוף כל הדורות,

וכל מי שיש בידו תורה ומעשים טובים, ומשכים ומעריב, ומתפלל תפילתו בכוונה, מצילין אותו מדינה של גהינם, ומדין הקדוש ברוך הוא."

דברים רבה, פרשה י', ב':

"זהו אדם הקדמוני, שהוא היה ראש לכל בני אדם,

שעל ידי ה'יון, נקנסה עליו מיתה, וגרם להביא חבלי מות לעולם."

²¹⁵ וכמו שנתבאר לעיל באות ו'.

²¹⁶ ילקוט שמעוני, (בראשית, רמז מא').

²¹⁷ וכמו שנתבאר לעיל באות א', סעיף ד'.

²¹⁸ וכמו שנתבאר לעיל באות ט'.

באשר בכוחו לתקן פגם הברית, הבא מן הדעת²¹⁹, ובפרט ביום זה.

והוא עניין אומרו²²⁰, "מְוֹת וְחַיִּים בְּיַד לְשׁוֹן":

שכן, בכוח הלשון, לגזור לאדם שנה טובה ומבורכת, על ידי "שתכלה שנה
וקללותיה"²²¹.

יתן ה' יתברך, ונזכה לזה. אמן.

²¹⁹ וכמו שנתבאר לעיל באות ט'.

²²⁰ משלי, יח' - כא'.

²²¹ וכמו שנתבאר לעיל באות א', סעיף ד'.

"וְצַתְתִּי לָהֶם בְּבֵיתִי וּבְזוּמַתִּי יָד וְשֵׁם"

- הגה"ק רבי רפאל משה אלבאז בן רבי שמואל זיע"א
- הגה"צ רבי דוד מסעוד עובדיה בן אסתר זיע"א
- הגה"צ רבי חיים וואלקין בן צביה זיע"א
- הגה"צ רבי משה איבגי בן אסתר זיע"א
- רבי אברהם איבגי בר רחמה זצ"ל
- רבי שלום איבגי בר רחמה זצ"ל
- צורי (צורישדי) גניש ז"ל בן יולנדה תחי'
- אפרים (אפי) ביתן בן קונפיטה ז"ל
- משה חיון בר קוקה ז"ל
- דב לוסטרניק בר אביבה ז"ל
- ~~~
- הצדקת מזל טוב אלבאז (לבית סודרי) בת רבקה ע"ה
- הצדקת מרים רמו עובדיה בת אסתר ע"ה
- הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה
- זוהרה פרץ (לבית כהן) בת רחל ע"ה
- מזל טוב סיגלר (לבית עובדיה) בת זוהרה ע"ה
- רחל עמוס (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- רבקה סימוני ע"ה (לבית איבגי) בת הרבנית שרה שתחי'
- אליס חוה עישה לוי (לבית סיבוני) בת גרסיה ע"ה
- אריקה ביננבאוס ע"ה (לבית פינקסוביץ) בת יוסף וברטה שיחי'
- חנה אילוז בת פרחא ע"ה
- איילה בת נעמי ע"ה

לעילוי נשמתם הטהורה

של הקדושים אשר נרצחו על קידוש ה'

בחג "שמחת-תורה" תשפ"ד